

BİRARADA: ADALETE ENGELSİZ ERİŞİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ

EKSİ 25 DERNEĞİ

Orada Çocuk Vard!!!

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği tarafından finanse edilen, Eksİ 25 Derneği işbirliğinde yürüttüğümüz **Ayrımcılıkla Mücadelede Engellilerin Adalete Eşit Erişimlerinin Desteklenmesi Projesi** kapsamında farklı engel türünden bireylere sahip ailelerle çalışmalar gerçekleştirildi. Bu çalışmalarda aile-lerle bir araya gelerek yaşadıkları sorunlar ve çözümleri üzerine konuşuldu. En nihayetinde konuşulanlar bir araya getirilerek bu kitapçığa dönüştü. Amacımız engelli çocuklarımızın başta eğitim hizmetlerinden olmak üzere tüm hizmetlerden maksimum düzeyde yararlanmaları ve engelli çocuklarımızın yaşama katılmalarını sağlamaktır. Millî Eğitim Müdürlüğü olarak temel hedeflerimizden biri kapsayıcı eğitim çalışmaları temelinde tüm çocuklarımızı içeren ve eşit düzeyde eğitim hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamaktır. Bu kapsamda engelli çocuklarımızın ve ailelerinin karşılaştıkları güçlükleri ve çözüm önerilerini saptamak önlem alabilmek açısından bizim için çok kıymetlidir. Yaşamlarındaki engellerin ortadan kaldırılması konusunda müdürlük olarak gereken çalışmaları yürütmek görevimizdir. Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü olarak bu sorumluluk ve bilincin farkındayız. Bu süreçte katkı sağlayan velilere, çalışmayı yürüten paydaşlara ve katkı sağlayan tüm kurum, kuruluşlara teşekkür ederiz.

Hakan CIRIT
Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürü

"Bu kitapçık Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından Demokrasi ve İnsan Hakları İçin Avrupa Aracı (DİHAA) Fonu kapsamında maddi olarak desteklenen, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) tarafından yürütölmekte olan "Ayrımcılıkla Mücadelede Engellilerin Adalete Eşit Erişimlerinin Desteklenmesi Projesi" alt hibe programı kapsamında finanse edilmektedir. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve ESHİD hiçbir koşulda içerikten sorumlu tutulamaz"

ÖNSÖZ

Bireylerin kendilerini gerçekleştirmeleri ve bunu yapabilir olmaları, her bir insanın değerini ve haklarını koruyan yaklaşım ile mümkündür. Ayrımcılığın çokça yaşandığı ve kendi içerisinde de farklı özellikleri olan engellilik durumunda, söz konusu yaklaşımın çok daha özel kurgulanması ve eşitleyici olması gerekir. Aksi durumun engellilik alanı özelinde insan hakları ve onurunun korunması ile sosyal adaletin tahsisi konusunda engellerin çoğalmasına ve telafisi çok daha zor olumsuz sonuçlara neden olacağı açıktır.

Eksi 25 Derneği koordinasyonunda Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün işbirliğinde İşitme Engelli Çocukları Olan Aileler Derneği (İÇAD) ve Eskişehir Barosu Çocuk Hakları Komisyonu'nun katkılarıyla yürütülen "**Birarada: Adalete Engelsiz Erişimin Güçlendirilmesi Projesi**", engelli çocukların bakım yükümlülüğünü taşıyan ebeveynlerin çocuklarının yüksek yararı odağında ayrımcılığa maruz bırakılmadan yaşama ve gelişme hakları ile katılım haklarını gerçekleştirebilmeleri önündeki engelleri ortadan kaldırmaya katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Birarada Projesi ile bedensel, işitme, görme, zihinsel engellilik, otizm spektrum bozukluğu tanısı ile üstün yetenekli çocuğu olan ebeveynlerle bir dizi toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda, ileriki sayfalarda görüleceği gibi pek çok sorun ve bu sorunların ortadan kaldırılmasına dair bazı öneriler dile getirilmiştir.

Her bir çocuğun ve ebeveyninin özel, öncelikli ve farklı gereksinimleri olmasının yanı sıra ebeveynlerin sıklıkla dile getirdiği üç temel sorun ve müdahale alanının: (1) Erken tanı sürecinde yaşanan olumsuzlukların giderilmesi (2) Çocukla ilgili aktörlerin (öğretmen, doktor vb.) güçlendirilmesi (3) Çocuk ve ebeveynlere yönelik destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve çoğaltılması olduğu görülmüştür.

Eşit Haklar İçin İzleme Derneği ve Van İşitme Engelliler Aileleri Derneği ortaklığında, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu'nun finansal desteği ile yürütülen Engellilerin Adalete Eşit

ÖNSÖZ

Erişiminin Desteklenmesi Amacıyla Yerel Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Alt Hibe Programı kapsamında gerçekleşen **Birarada Projesi**'nin gerçekleşmesini mümkün kılan başta Birarada toplantılarına katılan bedensel, işitme, görme, zihinsel engelli, otizm spektrum bozukluğu ile üstün yetenekli tanılu çocuğu olan ebeveynlere, projedeki tüm paydaşlara, Eksi 25 Derneği üyeleri ve gönüllülerine, proje danışmanlarına ve raportörlerine teşekkür ederiz.

Engelli çocukların ve ebeveynlerinin yaşamlarında olumlu değişiklikler yaratmaya katkıda bulunmak dileğiyle...

Eksi 25 Derneği

Giriş

Bu rapor, engelli çocukların ve ailelerinin adalete erişimlerini yerel düzeyde güçlendirerek, bırarada yaşama kültürünün gelişmesine ve sosyal adaletin tahsisine katkıda bulunmak amacıyla yürütölen “*Bırarada: Adalete Engelsız Erişimin Güçlendirilmesi Projesi*” kapsamında hazırlanmıştır. *Bırarada Projesi*, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği ve Van İşitme Engelliler Aileleri Derneği ortaklığında, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu’ nun finansal desteği ile yrtlen Engellilerin Adalete Eşit Erişiminin Desteklenmesi Amacıyla Yerel Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Alt Hibe Programı kapsamında gerçekleşmiştir.

Eksi 25 Derneği koordinasyonunda Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde İşitme Engelli Çocukları Olan Aileler Derneği (İAD) ve Eskişehir Barosu Çocuk Hakları Komisyonunun katkılarıyla yrtlen *Bırarada Projesi* ile sosyal adaletin gerekliliklerinden biri olan sosyal içerme olanaklarını çoğaltma, başka bir ifadeyle engellilerin özellikle hak ihlalleri, hak arama mekanizmalarına erişim ile ilgili kendilerini ifade edebilecekleri ortam ve karşılaşmaları çoğaltma, özelde engelli çocuklar ve onların ebeveynlerine yönelik hak arama mekanizmalarına erişimi güçlendirme, engelli çocukların ve ebeveynlerinin yaşadıkları hak ihlalleri ve benzer ihlallerin tekrarlanmaması için karar vericileri, kamuoyunu bilgilendirme ve savunuculuk ile koordinasyonu yürüten kurumun konuyla ilgili bilgi, çalışma deneyimini artırarak kurumsal kapasiteyi güçlendirme hedeflenmiştir.

Süreç; Eksi 25 Derneği’nin 2 temsilcisinden oluşan koordinasyon ekibi, insan hakları ve çocuk hakları özelinde belirlenen 2 proje danışmanı ile Eksi 25 Derneği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İAD ve Eskişehir Barosu Çocuk Hakları Komisyon temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu tarafından kurgulanmış ve yrtlmştir.

Giriş

13.09.2018-28.03.2019 tarihleri arasında bedensel, işitme, görme ve zihinsel engelli, otizm spektrum bozukluğu ile üstün yetenekli tanılı çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin adalete erişimleri konusunda 6 toplantı gerçekleştirilmiştir. Proje danışmanları kolaylaştırıcılığında yrtlen toplantılara 157 kişi katılmıştır.

Toplantılarda engel grubu özelinde engelli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerle bir araya gelinerek engelli çocuğu olan ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar ve hak ihlallerine dair paylaşımlar ile hak ihlallerinin ortadan kaldırılması ve tekrarlanmaması için çözüm nerileri konusunda paylaşımlar yapılmıştır.

Eksi 25 Derneği gönüllülerinin desteği ile paylaşımlara dair tutulan notlar koordinasyon ekibi, proje danışmanları ve gönüllüler aracılığıyla gözden geçirilmiş, yaşanan sorunlar ve öneriler olmak üzere sağlık, eğitim, ulaşım, sosyal, hukuk, ekonomi, istihdam ve kurumlar başlıkları altında kategorize edilmiştir. Aşağıda toplantılara dair genel bir değerlendirme ile ebeveynlerin paylaşımları sunulmaktadır.

BİRARADA ADALETE ENGELSİZ ERİŞİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

Engellilerin Adalete Eşit Erişiminin Desteklenmesi Amacıyla Yerel Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Alt Hibe Programı **Birarada Adalete Engelsiz Erişimin Güçlendirilmesi Projesi**

BİRARADA

Bedensel, işitme, görme, zihinsel engellilik, otizm spektrum bozukluğu tanısı ile üstün yetenekli çocuğu olan ebeveynlerle gerçekleştirilen bir dizi toplantı, özel gereksinimli çocukların yaşamlarında olumlu değişiklikler yaratabilmek için bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini ve pek çok müdahale alanı olduğunu göstermiştir. Her bir çocuğun ve ebeveynlerinin özel, öncelikli ve farklı gereksinimleri olmasının yanı sıra ebeveynlerin sıklıkla dile getirdiği üç temel sorun ve müdahale alanının; (1) Erken tanı sürecinde yaşanan olumsuzlukların giderilmesi, (2) Çocukla ilgili aktörlerin (öğretmen, doktor vb.) güçlendirilmesi ve (3) Çocuk ve ebeveynlere yönelik destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve çoğaltılması olduğu görülmüştür.

Bütüncül Yaklaşım

Erken tanı sürecinde yaşanan olumsuzlukların giderilmesi

Çocukla ilgili aktörlerin (öğretmen, doktor vb.) güçlendirilmesi

Çocuk ve ebeveynlere yönelik destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve çoğaltılması

TOPLANTILARA DAİR GENEL DEĞERLENDİRME

Bedensel, işitme, görme ve zihinsel engelli, otizm spektrum bozukluğu ile üstün yetenekli tanılu çocuğu olan ebeveynlerle yapılan toplantılarda pek çok sorun dile getirilmiştir. Paylaşılan sorunların başında erken teşhis ve tanı sürecinin zor ve yoruculuğuna vurgu yapılmıştır. Ailelerin neyi nasıl yapabileceklerine dair bilgiye erişimi önündeki engeller ve destek mekanizmalarında eksiklik yaşandığı, bunun başta geç tanılama olmak üzere telafisi zor sorunlara yol açtığı ifade edilmiştir. Başta öğrenenler olmak üzere çocukla teması olan yetişkinlerin engelli çocuğu fark etmemesi ve alanla ilgili bilgi eksikliğinin de olumsuz sonuçlar doğurduğu paylaşılmıştır. Çocukla ilgili sorumluluğu olanların ihmal veya neden oldukları hak ihlallerine yönelik ebeveynlerin izleyebilecekleri yol ve yöntemler hakkında bilgi sahibi olmadıkları veya bunun için enerji ve güçleri de olmadığından, bireysel itirazlar dışında bir girişime girmedikleri ve çocuklarının içinde bulunduğu koşulların daha da zorlaşabileceği düşüncesiyle hak ihlallerini takip etmeyi bıraktıkları anlaşılmıştır.

Ebeveynler çocuklarına ilgi ve sevgilerini sıkça dile getirmelerine rağmen süreçte engel durumuna ve ağırlığına göre çocuklarının bakımı ile başa çıkamadıkları, yalnızlaştıkları ve çocuklarının bakımlarının onlar için taşınması zor bir yüke dönüştüğü gözlenmiştir. Bununla birlikte engelli çocuklarla ilgili süreci yönetebilmek için bir yol haritası ve danışmanlık içeren bir vaka yönetimine ihtiyaç duyulduğu sıkça belirtilmiştir. Bu bağlamda ebeveynlerin sıklıkla dile getirdikleri ve müdahale gereksinimi olan üç temel alan öne çıkmıştır:

1. Erken tanı sürecinde yaşanan olumsuzlukların giderilmesi
2. Çocukla ilgili aktörlerin (öğretmen, doktor vb.) güçlendirilmesi
3. Çocuk ve ebeveynlere yönelik destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve çoğaltılması

Ebeveynlerin aktarımları doğrultusunda yaşanan sorunlar, sağlık, eğitim, ulaşım, sosyal, hukuk, ekonomi, istihdam ve kurumlar başlıkları altında kategorize edilmiş, son bölümde ise toplu olarak ebeveynlerin önerileri sunulmuştur.

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Sağlık Alanıyla İlgili Sorunlar

- ▶ Engelli sağlık kurulu raporu çıkarılma sürecinde çocukların defalarca hastaneye çağırılması ancak bazı çocukların engelinden dolayı hastaneye ulaşımında güçlük yaşamaları
- ▶ Engelli sağlık kurulu raporu alma sürecinin çok uzun sürmesi ve süreçte ailelerin çok fazla sıra beklemeleri
- ▶ Engelli sağlık kurulu raporu çıkarılma ve tıbbi tanılama sürecinde bazı doktorların yeterli incelemede bulunmaması
- ▶ Çocuğun engelli sağlık kurulu raporu alması durumunda çocuğun ayrımcılığa maruz kalabileceğini kimi doktorların dile getirerek ailelere rapor almamalarını önermeleri
- ▶ Doktorların engelli teşhisini çocuğun ailesine söylerken yanlarında psikoloğun bulunmaması
- ▶ Ailelerin çocuk tanı aldıktan sonra yapılması gerekenlerle ilgili süreci bilmemesi veya tesadüfen öğrenebilmesi, bu konuda hazırlanmış kılavuz vb. bulunmaması
- ▶ Bazı doktorların işitme engelli çocuklar için sadece anlaşmalı olduğu firmaların cihazlarını önermelerinin güvensizlik yaratması
- ▶ Bazı aile hekimlerinin engellilik hakkında yeterince bilgi ve duyarlılığa sahip olmamaları
- ▶ Rapor olmasına rağmen ilaç yazarken aile hekiminin çocuğu hastanede/sağlık biriminde görmek istemesi nedeniyle çocuğun bu birimlere ulaşımının güç olması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

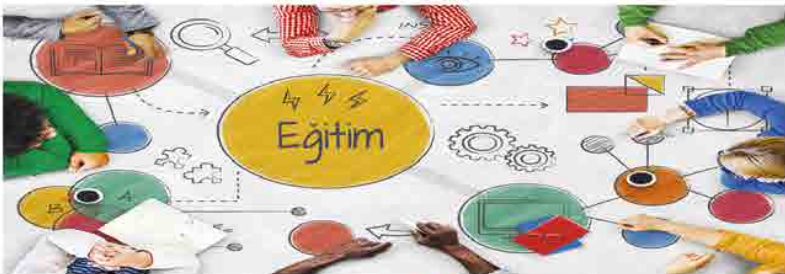
Sağlık Alanıyla İlgili Sorunlar

- ▶ %90 engelli sağlık kurulu raporu olan çocuğa ağır engelli raporu verilmemesi ve bu sebeple ailelerin bakım maaşı alamamaları
- ▶ Engelli sağlık kurulu raporu yenilenirken engellilik oranı aynı olan çocuklara farklı oranlar verilmesi
- ▶ Engelli çocukların evde eğitim hizmeti alabilmesi için hastanenin onaylanması gereken raporu almanın güç olması
- ▶ Engelli çocukların tedavilerinin ve ilaçlarının pahalı olmasından dolayı tedaviye ulaşmalarının güç olması
- ▶ Özel hastanelerin engelli çocuklardan tedavi ücreti talep etmeleri ve engel oranına dayalı kendilerince kriter belirlemeleri
- ▶ Otizmlili çocuklara ağır metal testinin Türkiye’de yapılamaması
- ▶ Devletin 4 yaş sonrası işitme engelli çocuklar için ikinci implantı ödememesi
- ▶ Hastanede çıkartılan engelli sağlık kurulu raporlarının denetimi ve takibiyle ilgili mekanizmanın yetersiz olması
- ▶ Engelli sağlık kurulu raporlarına itirazın nereye yapılabileceği konusunda bilgilendirmenin yetersiz olması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Engelli çocuğu olmayan ailelerin engellilik konusunda yeterli bilince sahip olmaması
- ▶ Engelli çocuğu olmayan çocukların ailelerinin engelli çocuklarla kendi çocuklarının aynı sınıfı paylaşmasını istememesi veya bazı ailelerin engelliliğe karşı olumsuz tutum sergilemesi, nefret söylemlerinde bulunmaları
- ▶ Bazı okul idarecilerinin engellilik hakkındaki mevzuat ve başvuru mekanizmalarıyla ilgili bilgilerinin yetersiz olması
- ▶ Okulların özel eğitim sınıflarını istememeleri, binada derslik ihtiyacı oluştuğunda öncelikle özel eğitim sınıflarını kapatmak istemeleri. Bunun sonucu olarak ailelerin zor durumda kalmaları ve okul değişikliğinden dolayı çocukların uyum problemleri yaşamaları
- ▶ Bazı okul idarecilerinin engelli öğrencileri okula kayıt etmek istememeleri veya okuldan göndermek istemeleri
- ▶ Bazı okul idarelerinin engelli çocuklarının ailelerine karşı sert tutum sergilemeleri, aileyi okula almamaları ve asansörün çalışmasını engellemeleri
- ▶ Bazı okul müdürü ve öğretmenlerin engeli olan çocuklardan hiçbir beklentilerinin olmaması ve bunu uygulamalarına yansıtmaları

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Bazı öğretmenlerin engelli çocuklar hakkında gerekli özeni göstermemeleri ve empati kurmamaları, veli toplantılarında veya veliyi okula çağırarak engelli çocuğu sınıf içinde diğer çocuklarla karşılaştırması ve bu durumun çocuğun küçük düşmesine neden olması
- ▶ Sınav uygulaması sırasında engelli çocuğun yanına yardımcı öğretmen görevlendirilmesi gerekirken bazı öğretmenlerin çocuğun velisine yazı göndererek veliden yardımcı öğretmen talep etmeleri
- ▶ Bazı okullarda özel eğitim sınıflarının diğer sınıflardan farklı saatlerde derse girmesi, engelli çocukların diğer sınıflardan ve öğrencilerden soyutlanmaları
- ▶ Okullarda özel eğitim çocukları için düzenlenmiş özel alanların olmaması ve bu yöndeki taleplerin karşılanmaması
- ▶ Okulun "tam gün" olması nedeniyle engelli çocukların okula gidiş gelişlerinde bakmakla yükümlü olan kişilerin sorun yaşamaları (öğrencinin 12.00'de öğle arasına çıkması 13.00'te tekrar okula gitmesi, ardından 14.00'te okulunun bitmesiyle tekrar eve gelmesi)
- ▶ Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde engelli çocuklarla ilgili hazırlanan raporların yüzeysel olması
- ▶ Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde verilen eğitimlerin yetersiz olması, ek rehabilitasyon hizmetlerinin pahalı olması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Bazı öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları tanımada yeterli donanıma sahip olmamaları
- ▶ Okullardaki rehber öğretmenlerin engelli çocukların aileleriyle iletişime geçmemesi
- ▶ Ailelerin, engelli çocuklarının okullarda yaşadığı sorunlarla ilgili okul personeli tarafından etiketleneceği endişesiyle konu hakkında şikâyet mekanizmalarına başvuramamaları
- ▶ İhtiyaç dâhilinde çocuğun destek eğitim alması için hazırlanan Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) bazen evrak üstünde kalması veya uygulanmaması
- ▶ BEP' ler hazırlanırken ailelerin isteklerinin göz ardı edilmesi
- ▶ Okulda hazırlanan BEP' lerin üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyacına uygun olarak hazırlanmaması
- ▶ Engelli öğrencilerin eğitim aldığı okullarda fiziksel ortamın söz konusu öğrencilere göre düzenlenmemiş olması (rampa olmaması, engelli wc'sinin olmaması, asansörün çalışmaması gibi)

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Öğrencilerin engeliyle ilgili materyal ve dokümanlara geç ulaşmaları ya da hiç ulaşamamaları (Braille ile yazılan kitaplar, sesli kitaplar vb.)
- ▶ Okuldaki eğitimleri sırasında görme engelli çocukların tahtayı iyi görememeleri, konuyu kavramaları için evde ek çalışmaya ihtiyaç duyması, bu durumun da çocuğun tüm gününü alması
- ▶ Bazı okullarda özel eğitim sınıflarının diğer sınıflardan farklı saatlerde derse girmesi, engelli çocukların diğer sınıflardan ve öğrencilerden soyutlanmaları
- ▶ Okullarda özel eğitim çocukları için düzenlenmiş özel alanların olmaması ve bu yöndeki taleplerin karşılanmaması
- ▶ Okulun "tam gün" olması nedeniyle engelli çocukların okula gidiş gelişlerinde bakmakla yükümlü olan kişilerin sorun yaşamaları (öğrencinin 12.00'de öğle arasına çıkması 13.00'te tekrar okula gitmesi, ardından 14.00'te okulunun bitmesiyle tekrar eve gelmesi)
- ▶ Rehberlik Araştırma Merkezleri'nde engelli çocuklarla ilgili hazırlanan raporların yüzeysel olması
- ▶ Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde verilen eğitimlerin yetersiz olması, ek rehabilitasyon hizmetlerinin pahalı olması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmamaları
- ▶ Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde ayda iki kere verilen dil terapi modüllerinin çocuğun dil gelişimi için gerekli desteği sağlamada yetersiz kalması
- ▶ İşitme engelli çocukların ÖSYM'nin sınavlarına cihazlarıyla birlikte girememeleri, çocukların çevresini duyamamaları ve buna bağlı olarak sınava odaklanamamaları
- ▶ Görme engelli öğrencilerin sınavlardaki görsel içerikli sorulardan muaf olmalarına rağmen bu soruların da puanlara yansıtılmasından dolayı çocuğun sınav puanının düşmesi
- ▶ Merkezi sınavlarda gözetmen öğretmenlerin görme engelli çocuklarla ilgili bilgisi olan ve İngilizce dersi gibi okunuşunu doğru telaffuz edebilecek öğretmenler yerine konu ile ilgili bilgisi olmayan öğretmenlerin de gözetmenlik yapması
- ▶ Eskişehir Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi'nde verilen diplomanın işe yerleştirmelerde geçerliliğinin olmaması
- ▶ Üstün yeteneği tanılama sürecinin zorlu ve yoğun olması
- ▶ Üstün yetenekli olan ve Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)'ne devam eden çocuklardan her alanda başarılı olmalarının beklenmesi
- ▶ BİLSEM'e seçilen öğrencilerin zeka puanına göre değerlendirilmesi, duygusal zekasının göz ardı edilmesi

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Eğitimle İlgili Sorunlar

- ▶ Üstün yetenek tanılmasının ardından gereken destek ve izlemenin yeterli düzeyde sağlanmaması
- ▶ Çocukların üstün yetenekli olduklarının çok dile getirilmesi, bu durumun çocuğun kendini gerçekçi değerlendirmesini engellemesi
- ▶ Üstün yetenekli çocukların kendilerini ebeveynlerinden daha bilgili görmeleri neticesinde ebeveynlerin çocuklarıyla iletişim kurmakta zorluk yaşamaları
- ▶ Üstün yetenekli çocuklardan yüksek akademik beklenti nedeniyle çocukların sınav kaygısı yaşamaları
- ▶ BİLSEM'de görevli kimi öğretmenlerin öğrencilere gereğinden fazla bilgi yüklemeye çalışması
- ▶ Üstün yetenekli çocukların BİLSEM'deki ders saatlerinin çocuğa uygun olarak ayarlanmaması
- ▶ Yerelde üstün yetenekli çocuklar için düzenlenmiş liselerin olmaması
- ▶ Üstün yetenekli çocuklar için düzenlenmiş okul olan Araştırma Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi'nin (ARGEM) yatılı kalmak koşuluyla öğrenci alması
- ▶ Eskişehir'de Engelliler Araştırma Merkezi benzeri kurumların olmaması, bu kurumda yoğunluk sebebiyle çocukların eğitim alabilmek için yıllarca sırada beklemeleri
- ▶ Özel eğitim öğretmenliği lisans programlarının kendi içinde uzmanlık alanlarının olmaması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Ulaşım Alanıyla İlgili Sorunlar

- ▶ Engelli çocukların kurs, etkinlik vb. aktivitelere katılmak istediklerinde, bu çalışmaları planlayan kurum ve kuruluşların engellilerin ulaşım problemini düşünmemesi
- ▶ Engelli çocukların ulaşımını sağlayacak engel türüne uygun okul servislerinin olmaması
- ▶ Otobüslerin ve minibüslerin tramvaylar kadar tekerlekli sandalyelere uygun olmaması
- ▶ Toplu taşıma araçlarında engelli çocukların refakatçilerinin ücretsiz kartı basmasının kimi görevliler tarafından problem edilmesi
- ▶ Üstün yetenekli çocuklar için okul ve BİLSEM arasında ulaşım ve yemek imkânının sağlanmaması
- ▶ İŞ-KUR tarafından yapılan işe yerleştirmelerde işlerin ve/veya iş yeri servisinin tekerlekli sandalyelere uygun olmaması bu yüzden engelli bireyin işe başlayamaması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Sosyal Alanla İlgili Sorunlar

- ▶ Engelli çocuklarla ilgili farkındalık oluşturacak çalışmaların eksik oluşu, iş yerlerinde, okullarda ve sosyal ortamlarda engellileri dışlayan davranışların oldukça sık görülmesi ve bu nedenle engellinin kendini toplumdan soyutlaması
- ▶ Engellilik durumu olmayan aile ve çocukların engelli çocuklara karşı olumsuz algılarını değiştirmeye yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olması
- ▶ Ailelerin engellilerin hakları konusunda bilgi sahibi olmadan ya da kendi psikolojik bütünlüklerini sağlayamadan engelli çocuklarına yardım etmeye çalışması, bu konudaki yardım ve yönlendirmelerin yetersiz kalması
- ▶ Engelli çocuğu olan ailelere hakları ve yapabilecekleri hakkında rehberlik edecek bir sosyal hizmet uzmanının eksikliğini yaşamaları
- ▶ Engelli çocuğu olan çalışan ailelerin bakıcı bulamaması
- ▶ Engelli çocukların ailelerinin yoğun uğraşları, emekleri sonrasında ailelerin kendilerini tükenmiş hissetmeleri
- ▶ Görme engelli çocukların yüzme faaliyetlerinde görevlilerin sorumluluk almaktan kaçınması ve ailelerden özel görevli istemesi ya da ailenin yapmasını istemesi
- ▶ Kamu kurum, kuruluşları ve yerel yönetimlerde engellilere yapılan kötü muamelelerin sıklıkla yaptırımsız kalması
- ▶ Bedensel engellilik ile ilgili çalışan çok sayıda derneğin olması fakat çoğunun hakları öğretme ve savunma noktasında yetersiz kalması

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Hukuki Alanla İlgili Sorunlar

- ▶ Ailelerin engellilik durumuyla karşılaştığında sivil toplum örgütleri ve kamu kurumlarına ulaşamamaları; ailelerin kendini yalnız hissetmesi, haklar ve izlenecek yollar konusunda yeterli bilgiye ulaşamaması
- ▶ Engelli çocuğa sahip ailelerin çocuğu ve kendisi için haklarını bilmemeleri
- ▶ Ebeveynin ihtiyaç duyduğu zaman, bakım sorumluluğunu yerine getirirken memuriyet hayatında bir defaya mahsus olmak üzere verilen 3+3 aylık ücretli iznin yeterli olmaması
- ▶ Engelli çocuğu olan ailelere verilen izin gibi haklardan özel sektördeki çalışanların yararlanamaması
- ▶ Kamuda engelli çocuğun ebeveynine verilen haklardan (izin, refakat vb.) anneler yararlanırken babaların yararlanamaması
- ▶ Adalet sistemi içinde olan işitme engellilere tüm süreçler boyunca bir tercüman atanmaması ve hakları ile ilgili bilgilendirmenin yapılmaması, bu durumun kendilerini ifade etmelerini zorlaştırması
- ▶ Konu ile ilgili açılan davaların geç sonuçlanması, ailelerin engellilik durumunda açılacak davalarda adalet sistemine güvenlerinin olmaması
- ▶ Engellilerin ve engelli çocuğu olan ailelerin hukuki mücadelede bulunacakları zaman Kamu Denetçiliği Kurumu gibi başvuru mekanizmalarından habersiz olması ve haklarını bilmemesi

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Ekonomik Alanla İlgili Sorunlar

- ▶ Engelli çocuk için verilen bakım ücretinin belirli engel yüzdesine göre verilmesi ve bu kriterin ailelerde mağduriyete neden olması
- ▶ Bakım ücreti hesaplanma kriterlerinin yasaya uyulmadan yönetmelikle değiştirilmesi ve birçok ailenin bu yönetmeliklerdeki değişiklikler nedeniyle bakım ücreti alamaması
- ▶ Engelli maaşı bağlanabilmesi için mevzuattaki kriterlerin fazla olması, anne babanın maaşının kriteri 1 lira aşması durumunda dahi hak talep edememesi, ücretin kesilmesi
- ▶ Ebeveynlerden birinin sigortalı olması durumunda engelli çocuğun bakım maaşı alamaması
- ▶ Tedavi ve ilaç tedariki konusunda ailelerin maddi gücünün yetersiz kalması
- ▶ Engelli çocuklar için okullarda her türlü olanağın sağlanması ve fiziki engelleri ortadan kaldırması için ödeneğin yetersiz olması
- ▶ Devlet tarafından verilen bez parasının sabit olmasına rağmen bez fiyatlarına belirli aralıklarla zam yapılması
- ▶ Akülü araba alınması için verilen devlet desteğinin ve kullanım süresinin yetersiz olması, her engellinin akülü araba satın alamaması
- ▶ Engelli çocuğu olan bazı ailelerin, sağlıklı bebeğinin olabilmesi için uygulanan "arıtılmış tüp bebek" tedavisini yaptırmak için maddi gücünün yetersiz olması
- ▶ Ekonomik olarak zorluk yaşayan üstün yetenekli çocuklara burs imkânının sağlanmaması
- ▶ Engelli çocuğa bakım ücretinin bağlanması için yapılan başvuru esnasında yaşanan aksaklıkların giderilmesi

YAŞANAN SORUNLARA DAİR PAYLAŞIMLAR

Kurumlarla İlgili Problemler

- ▶ Engelli çocuğu olan ailelere yönlendirme yapabilecek bir birimin olmaması
- ▶ Kurumlar arası işbirliğinin zayıf olması ve bu durumun ailelerin fazladan enerji harcamalarına neden olması
- ▶ Tanı almayan, eğitimi yarım kalmış engelli çocukların takibinin kurumlarca yapılmadığı için mağdur olmaları
- ▶ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Engelliler Biriminin işlevini yerine getirmede yetersiz kalması
- ▶ Zihin engelli çocukların 3 yaştan önce devlet kurumunun sağlayabileceği hizmetlerden yararlanamamaları
- ▶ Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların ailelerini aynı çatı altında toplayacak bir derneğin olmaması
- ▶ Üstün yetenekli çocuklara psikolojik destek birimlerinin olmaması

ÖNERİLER

- ▶ Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öncesi kademesinden itibaren çocukların engelli öğrencilere bakış açısının olağan ve pozitif olması için çalışmalar yürütmesi
- ▶ Engelli çocuğa yaklaşım ve iletişim konusunda olumlu davranış sergileyen, iyi örnek olan öğretmenlerin ve diğer meslek elemanlarının görünür kılınması amacıyla ödüllendirilerek teşvik edilmesi
- ▶ Engellilik üzerine verilecek seminer, bilgilendirmelerle öğretmenlerde ve engelli çocuğu olmayan ailelerde gerekli duyarlılığın oluşturulması
- ▶ Öğretmenlerin seminer dönemlerinde engellilerle ilgili destekleyici eğitimler alması
- ▶ Anasınıflarında kullanılan oyuncaklar içerisinde engelli figürlerinin kullanılması
- ▶ Okullardaki rehber öğretmenlerin engelli çocuğu olan ailelerle iletişim halinde olması ve gerekli desteği sağlaması
- ▶ Okul rehber öğretmenlerinin aileyle, engelli çocukla ve engelli olmayan çocuklarla ayrı ayrı çalışması, bu gruplar arasında köprü görevi görmesi
- ▶ Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programının (BEP) oluşturulmasında velilerin sürece daha aktif katılımının sağlanması
- ▶ Rehber öğretmenlerinin BEP hazırlama ve süreçte öğretmenlere rehberlik etme konularında güçlendirilmeleri
- ▶ BEP'lerin milli eğitim müdürlüklerince incelenmesi ve gereken tedbirlerin alınması
- ▶ Destek eğitim odası uygulamalarının işlevsellik kazanması

ÖNERİLER

- ▶ Okullarda destek eğitim odalarında ders vermek isteyen öğretmen bulunmadığında mevzuat doğrultusunda öğretmen ihtiyacının ildeki başka okullardan karşılanması, gerektiğinde resen öğretmen verilmesi hükmünün hayata geçirilmesi
- ▶ Okul kitaplarının engel türlerine uygun olarak düzenlenmesi ve çocuklara zamanında ulaştırılması
- ▶ Merkezi sınavlarda görme engelli çocuklara gözetmenlik yapacak öğretmenlerin İngilizce dersi gibi okunuşunu doğru telaffuz edebilecek, matematik gibi sembolleri okuyabilecek öğretmenlerden seçilmesi mümkünse branşının rehberlik veya özel eğitim olması
- ▶ Görme engelli öğrenciler için sınavlarda soru kâğıtlarının ve cevap kâğıtlarının kabartmalı yapılması
- ▶ Ders kitaplarına görme engellilere uygun içerikler ve uygulamaların yerleştirilmesi
- ▶ İşitme engelli çocukların kullandığı cihazların tanıtılması ve ameliyatlar hakkında bilgilendirme yapılması okul personeline eğitim verilmesi
- ▶ İşitme engelli çocukların ÖSYM'nin sınavlarına cihazlarıyla birlikte girebilmelerinin sağlanması
- ▶ Koklear implant kullanan tanınmış kişilerin liderliğinde cihaza erişimin kolaylaştırılması konusunda bir kampanya düzenlenmesi

ÖNERİLER

- ▶ Adalet sistemindeki işitme engelli çocuklara tercüman atanması ve hüküm giyen ya da sanık olan tüm engellilere hukuki hakları hakkında bilgilendirmelerin eksiksiz yapılması
- ▶ Engeli nedeniyle fizik tedavi ihtiyacı olan çocukların hastaneye veya merkezlere sevki ve ulaşımının sağlanması
- ▶ Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi'ne Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden terapistlerin gönderilmesi
- ▶ Okulların bahçelerine ve duvarlarına otizmli çocukların da ilgisini çekebilecek renkli hayvan figürleri, sayılar, meyveler vs. yapılması
- ▶ Öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklar konusunda bilinçlendirilmeleri
- ▶ Üstün yetenekli çocukların duygu durumlarının incelenmesi ve ihtiyaca uygun hizmet verilmesi

ÖNERİLER

- ▶ Bilim ve Sanat Merkezlerinin (BİLSEM) amacı konusunda bilgilendirmelerin yapılması
- ▶ Üstün yetenekli çocuklar için bireysel tanılama öncesi çocuğa ön bilgilendirme yapılması
- ▶ Üstün yetenekleri çocuklar için liselere materyal desteğinin sağlanması
- ▶ Eskişehir’de üstün yetenekli çocuklar için düzenlenmiş bir lise açılması
- ▶ Araştırma Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi Lisesi’ne (ARGEM) seçilen çocuğun aileden ayrılmak zorunda bırakılmadan aileyle yaşama imkanının sunulması
- ▶ Yurt dışında kullanılan gölge öğretmen uygulamasının ülkemize uyarlanması
- ▶ Çocuklarını okulda bekleyen engelli çocukların ailelerine bilgilendirme çalışmalarının yapılması
- ▶ Ailelerin yerelde engellilik alanında çalışan kuruluşlar hakkında bilgilendirilmesi
- ▶ Engelli ailelerin her an ulaşabileceği bir yasal destek birimi veya hattının oluşturulması ve erişilebilir kılınması
- ▶ Okullarda ailelere ve öğretmenlere yönelik her zaman ulaşabilecekleri bilgilendirici broşürlerin bulunması

ÖNERİLER

- ▶ Engelli çocukların ailelerinin ulaşımında refakatçi indiriminden yararlanması
- ▶ Engelli ve engelli olmayan çocukların bir araya geleceği, engelli ailelerin kaynaşacağı, hem kaynaştırma hem ters kaynaştırmanın mümkün kılınacağı, engellilerin kullanımına uygun dizayn edilmiş bir park-kafenin açılması
- ▶ Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çocuğa verilen dil terapi modüllerinin artırılması
- ▶ Engelli çocuklar için okula ulaşım ve yemek konusunda destek sağlanması
- ▶ Belediyelerin ve kent konseylerinin engelliler için çalışmalar düzenlemesi
- ▶ Özellikle kış mevsiminde yolların engelli çocuklar da göz önünde bulundurularak güvenli hale getirilmesi
- ▶ Sokak ışıklarının seslendirmeli sistemde olması
- ▶ Marketlerde kabartma yazıların bulunması
- ▶ Banknotların üzerindeki kabartmaların hissedilebilir düzeye çıkartılması
- ▶ Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve belediyelerin engellilere yönelik çalışmalarını arttırması

ÖNERİLER

- ▶ Engelli tanısı alındığı andan itibaren aileleri hizmet alabilecekleri kurum ve kuruluşlara yönlendirecek, hukuki süreçleri ve hak arama mekanizmalarını da açıklayan yapılandırılmış kılavuz, kitapçık vb. hazırlanıp ailelere ulaştırılması
- ▶ Sağlık Bakanlığının yeni doğanlar üzerinde yaptığı araştırma takip çalışmalarını yoğunlaştırarak erken teşhisin önünün açılması
- ▶ 657 Sayılı DMK 105. Maddesine göre bir defaya mahsus verilen 3+3 aylık ücretli refakat izni hakkının memuriyet yaşamında birden iki veya üçe çıkarılması
- ▶ Aile hekimlerinin engel türleriyle ilgili bilgilendirilmesi ve konu hakkında duyarlılıklarının arttırılması
- ▶ Engelli çocukların rapor alma sürecinde hastanede öncelikli kılınması
- ▶ Sağlık raporlarının daha detaylı ve ihtiyaca yönelik olarak hazırlanması

ÖNERİLER

- ▶ Engellilik teşhisinin aileye psikolog veya bir uzman eşliğinde söylenmesi
- ▶ Engelli çocukların ve ailelerinin psikolojik destek alabilecekleri kurumların arttırılması ve etkin hale getirilmesi
- ▶ Teşhis sürecinden itibaren engelli çocukların aileleri için bir sosyal hizmet uzmanının görevlendirilmesi, ihmallerin önlenmesi ve yaşanmış ihmallerle başa çıkmak için gerekli yasal süreçlerin takip edilmesi
- ▶ Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin engelli çocuklara kötü muamelede bulunduğu karşılaşılabilecek cezai işlemler hakkında bilgilendirilmesi
- ▶ Üniversitelerin özel eğitim bölümünü okuyan uygulama öğrencilerinden okulların destek alması ve bu konunun yönetmeliklerle düzenlenmesi
- ▶ Dayanışma ve örgütlenme için ara mekanizmaların geliştirilmesi, var olan derneklerin işlevsel hale getirilmesi

ÖNERİLER

- ▶ Eskişehir'deki sivil toplum kuruluşlarından bir üst çatı oluşturulması ve sorunların daha kapsamlı bir şekilde ifade edilerek geniş bir kitleye ulaşılması
- ▶ Sosyal medyada engellilere yönelik ayrımcılığın önlenmesi konusunda bilinçlendirme ve farkındalık kampanyaları yapılması
- ▶ Engelli çocukların hak arama mekanizmalarının güçlendirilmesi
- ▶ Engelli çocukların hizmetve erişimde yaşadıkları sorunlar ile ilgili stratejik davaların yapılması
- ▶ Yargı süreçlerinin daha kısa olması ve emsal davaların sayısının arttırılması

EKSi 25 DERNEĞİ
Orada Çocuk Var!!!

eksi25dernegi

@eksi25dernegii

Eksi25Dernegi

Eksi25 Derneği

www.eksi-25.org

eksi25dernegi@gmail.com

(0222) 221 24 25

Arifiye Mah. Kıbrıs Şehitleri Cad. No: 31/11 Kat: 5 Odunpazarı/Eskişehir